

Консултативен документ на МФФ
по въпроси на здравето

ЕПИДЕМИЯ ОТ КОРОНАВИРУС 2019-nCoV:

**Информация и временни насоки
за фармацевти и работещите в аптеки**

МФФ ще актуализира настоящите временни насоки при получаване на още информация.

СЪДЪРЖАНИЕ

Цел на настоящия документ	4
Задължения и роля на аптеките в общността	4
Задължения и роля на болничната аптека	4
Епидемия от коронавирус	4
Какво е коронавирус?	4
Какво представлява епидемията от 2019-nCoV?	5
Как се предава коронавируса 2019-nCoV?	5
Как НЕ СЕ предава коронавирус 2019-nCoV?	6
Остро респираторно заболяване 2019-nCoV – клинична информация	6
Проява	6
Симптоми	6
Лечение	6
Осигуряване на запаси от ключови лекарства, оборудване и съоръжения	7
Профилактика	7
Дейности осъществявани с посредничеството на аптеки	8
Профилактични мерки	8
Препоръки за амбулаторни пациенти	10
Скрининг / триаж	10
Насочване и изолация	11
Домашни грижи за пациенти със съмнение за зараза с 2019- nCoV, с проява на леки симптоми	11
Аптеката като информационен ресурс	12
Лабораторни изследвания за 2019-nCoV в съмнителни случаи на болели хора	12
Контрол на заразата: измиване на ръцете и дезинфекция на ръцете	12
Как се приготвят форми за дезинфекция на ръцете на спиртна основа	12
Почистване и дезинфекция	13
Контрол на заразата: други предпазни мерки	14
Намаляване на опасенията: пътувания	15
Персонал на аптеката	15
Отговори на често задавани въпроси от обществеността и пациенти	15
Разрушаване на митове	17
Допълнителни ресурси и информация	19
Библиография	19
Други ресурси и информация	21
Валидност	24

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: Списък на ключови лекарства за лечение на инфекции с 2019-nCoV.....	25
ПРИЛОЖЕНИЕ 2: Списък на ключови съоръжения, оборудване и лични предпазни средства.....	26
ПРИЛОЖЕНИЕ 3: Дърво на решенията за консултации предоставяни от аптеките в общността	27
ПРИЛОЖЕНИЕ 4: Насоки на СЗО за производство на място на форми за дезинфекция на ръцете.....	28
ПРИЛОЖЕНИЕ 5: Списък на дезинфектанти за обичайни замърсени предмети	31
Благодарности	32

Цел на настоящия документ

Да предостави съответна информация и насоки във връзка с епидемията от коронавирус – и по-конкретно във връзка с новия коронавирус 2019-nCoV – за фармацевти и работещите в аптеки, както в контекста на първичната здравна помощ (т.е. аптеките, обслужващи общността и заведенията за първична здравна помощ), така и в болничните заведения, а също така и за фармацевти, работещи като клинични биолози в медицински аналитични лаборатории, и да предостави набор от препратки за справка и допълнителна информация.

Заразяването с коронавирус може да бъде предотвратено и епидемията може да бъде спряна с активното участие на лицата, вземащи решения, специалистите в сферата на здравеопазването, средствата за масово осведомяване и общността, както беше доказано при предишните епидемии от коронавирус през 2003 г. от ТОРС-CoV (коронавирус, причиняващ тежък остър респираторен синдром) или през 2012 г. от БИРС-CoV (коронавирус причиняващ Близкоизточен респираторен синдром). Целта на настоящия документ е да съдейства на фармацевтите и работещите в аптеките за предотвратяване на разпространението на заболяването и за ефективната борба с него в системата на здравеопазването.

Задължения и роля на аптеките в общността

Аптеките в общностите и в засегнатите, и в незасегнатите от епидемия държави, често са първата точка на контакт със здравната система за лица със здравословни проблеми или такива, които просто се нуждаят от информация и надеждна консултация.

Фармацевтите в общността имат общи задължения:

- Да съхраняват подходящи запаси фармацевтични продукти (лекарства, маски и др.), за да отговорят на търсенето;
- Да информират и образоват обществеността;
- Да предоставят консултации;
- Да дават справки;
- Да подпомагат профилактиката на заболяванията;
- Да подпомагат контрола на заразяването.

Задължения и роля на болничната аптека

Болничните аптеки и в засегнатите, и в незасегнатите от епидемия държави, играят важна роля за:

- Съхраняване на съответни запаси от подходящи лекарства и други медицински продукти и устройства, за да отговорят на търсенето;
- Сътрудничество с други професионалисти в сферата на здравеопазването за предоставяне на грижи и подкрепа за пациентите;
- Вътреболнична профилактика и контрол на заразителите;
- Информирание и предоставяне на консултации;
- Осигуряване на отговорно използване на доставените фармацевтични продукти. Например, правилно носене на маски от здравните специалисти.

Епидемия от коронавирус

Какво е коронавирус?

Коронавирусите (CoVs) са голямо семейство вируси, които причиняват болести от обикновената настинка до по-тежки заболявания като [Близкоизточен респираторен синдром \(MERS-CoV\)](#) и [Тежък остър респираторен синдром \(SARS-CoV\)](#). [Нов коронавирус \(nCoV\)](#) е нов щам, който преди това не е идентифициран при хора.

Коронавирусите са зоонотични, което означава, че се предават между животни и хора. Подробните проучвания са установили, че SARS-CoV е предаден на хора от цивети, а MERS-CoV е предаден на хора от едногърби камили. Сред животните са разпространени няколко познати коронавируса, които още не са заразили хора.

Коронавирусите са големи вируси с РНК с положителна поляризация и обвивка. Те имат най-големия геном от всички РНК вируси. Геномът е разположен в капсид със спирална симетрия, образуван от нуклеокапсиден протеин, и допълнителна обвивка. С вирусната обвивка са асоциирани най-малко три структурни протеина: мембранен протеин и протеинът на обвивката участват в изграждането на вируса, докато протеинът на шиповете [в литературата често се среща като spike-протеин] способства за проникването на вируса в клетките на гостоприемника. Измежду структурните протеини, протеинът на шиповете образува големи издатини от повърхността на вируса, които придават на коронавирусите вид подобен на корона (от тук и названието им; *corona* на латински означава корона). Освен че способства за проникването на вируса, шипът има определящо значение за диапазона от гостоприемници и тъканния тропизъм на гостоприемника на вируса, и важна причина за имунния отговор на гостоприемника. (Li, 2016 г.)

Коронавирусите обикновено засягат бозайници и птици, и причиняват различни смъртоносни заболявания. В общи линии, коронавирусите причиняват широко разпространени заболявания на дихателната система, гастроинтестиналния тракт и централната нервна система на човека и други животни, застрашават човешкото здраве и причиняват икономически загуби поради леки инфекции на горните и долните дихателни пътища. (Li, 2016) Коронавирусите са способни да се адаптират относително лесно към нова среда чрез мутация и рекомбинация. (Li, 2016) Като такива, те могат да засегнат нови гостоприемници и тъкани.

По тази причина, макар и рядко, определени коронавируси, които обикновено засягат само определени животински видове, могат да генерират нови щамове, които да преминат в човешки гостоприемници и след това да бъдат предавани между хората. Тъй като хората не са били изложени на такива вируси преди това и не могат да бъдат защитени нито със съществуващи ваксини, нито с естествен имунитет, тези мутации могат бързо да доведат до епидемии от заболявания и евентуално до пандемии. Такъв беше случая с предишните епидемии от SARS и MERS.

Какво представлява епидемията от 2019-nCoV?

2019-nCoV е нов щам на коронавирус, който е открит за пръв път в град Ухан, провинция Хубей, в Китайската народна република – град с население 11 милиона души. Епидемията започва като пневмония с неизвестен причинител в края на месец декември 2019 г.

На 30 януари 2020 г. Световната здравна организация (СЗО) обяви епидемията за извънредна ситуация за общественото здраве, будеща загриженост в международен план. СЗО препоръчва временното наименование на заболяването, което причинява настоящата епидемия да бъде остро респираторно заболяване 2019-nCoV. В съкращението 2019-nCoV “2019” е годината на първото откриване на вируса, “n” означава “нов”, и “CoV” съответства на семейството на коронавирусите. Окончателните наименования на вируса и заболяването още не са определени.

Как се предава коронавируса 2019-nCoV?

Предаването на 2019-nCoV се осъществява по следните механизми:

- a. Най-често се разпространява от човек на човек при близък контакт (около 6 фута/1,8 метра).
- b. Счита се, че разпространението от човек на човек става главно чрез вдишвани капчици, които се образуват, когато инфектиран човек кашля или киха, подобно на разпространението на грип и други респираторни патогени.
- c. Тези капчици могат да попаднат в устата, носа или очите на хора, които са наблизо, или да бъдат вдишани в белите дробове.
- d. Понастоящем не е ясно дали човек може да се зарази с 2019-nCoV чрез докосване на повърхност или предмет, където има вирус (фомити), и след това докосване на своята уста, нос или евентуално очите.
- e. Обикновено при повечето респираторни вируси се счита, че хората са най-заразни, когато се проявяват най-много симптоми (когато са най-болни). При 2019-nCoV обаче има съобщения за предаване на зараза от пациент без симптоми при близък контакт. (Центрове за контрол и профилактика на заболявания 2020 г.) (Rothe, 2020 г.)

Как НЕ СЕ предава коронавирус 2019- nCoV?

Макар че знанията за новия коронавирус са все още ограничени, малко вероятно е предаването му да става от:

- a) Обекти или повърхности, които са били заразени или са били изложени на контакт с вируса, след кратък период от време. Загрижеността за колетти, изпратени от зони със случаи на заболявания е доста неоснователна, като се има предвид времето, необходимо на такива колетти, за да достигнат местоназначението си. При това все още няма доказателства за устойчивостта на новия вирусен щам върху повърхности и предмети.
- b) Добре сготвени и правилно обработени хранителни продукти.

Остро респираторно заболяване 2019-nCoV – клинична информация

Проява

Острото респираторно заболяване 2019-nCoV има инкубационен период от 2 до 14 дни преди появата на симптоми.

Забележка: Ако човек е бил изложен на вируса, но не е развил симптоми в рамките на 14 дни, може да се счита, че не е заразен.

Симптоми

За потвърдени случаи на зараза с 2019-nCoV, съобщаваните болести варират от лица с малко или никакви симптоми до тежко болни и умиращи лица. Симптомите могат да включват (при постъпване в болница) (Nanshan Chen, 2020 г.):

- треска (>80% от пациентите);
- кашлица (>80%);
- задух (31%);
- болки в мускулите (11%).

Заболяването може да се прояви само с леки симптоми, включващи: треска с леко повишена температура, кашлица, неразположение, ринорея, възпаление на гърлото без никакви предупредителни признаци като задух или затруднено дишане, увеличени респираторни секрети (т.е. хрчки или хемоптиза), гастроинтестинални симптоми като гадене, повръщане и/или диария, и без промени в психическото състояние (т.е. объркване, летаргия). (Световна здравна организация, 2020 г.).

Предварителните данни сочат 11% смъртност сред хоспитализираните пациенти. Усложнения възникват при 33% от пациентите, и включват: остър респираторен дистрес синдром (ARDS) (17%), остро бъбречно увреждане, остро респираторно увреждане, септичен шок и вентилаторно асоциирана пневмония. (Nanshan Chen, 2020 г.).

Рисковите фактори за тежко заболяване все още не са ясни, макар че по-възрастни пациенти или пациенти с подлежащи съпътстващи заболявания (диабет, хипертония, сърдечносъдово заболяване, рак) могат да бъдат с по-висок риск. В най-тежките случаи заразяването може да причини пневмония, тежък остър респираторен синдром, бъбречна недостатъчност и дори смърт. (Световна здравна организация, 2020 г.)

Лечение

Понастоящем няма специфично лекарство или ваксина за коронавирус 2019-nCoV, и няма лекарства или ваксини, които да са напълно изпитани за безопасност и ефикасност. Откакто китайските здравни власти споделиха пълния геном на новия вирус с международната общност на 10 януари 2020 г., няколко изследователски екипа се опитват да разработят ваксини и лечения. Ще мине време обаче, преди такива лечения или ваксини да бъдат на разположение.

Понастоящем лечението е симптоматично и ще се основава на клиничното състояние на пациента и поддържащо лечение. Поддържащото лечение включва кислородна терапия, хидратиране и лечение на треската/болката, и антибиотици в случай на съпътстваща бактериална инфекция.

Специфичното лечение може да включва интравенозно приложение на Remdesivir (ново пролекарство – нуклеотиден аналог, в процес на разработване), което е тествано на първите пациенти хоспитализирани в САЩ (Michelle L. Holshue, 2020 г.) и във Франция (непубликувани данни).

За обосновка на различните възможности за лечение, както и за насоки за лечение на специфични групи от населението (бременни пациенти, новородени, деца и младежи) и за диетологична поддръжка, вж. документа с насоките (на английски или китайски език) изготвен от Китайската фармацевтична асоциация, който е достъпен и на специализираната уеб страница на МФФ (Китайска фармацевтична асоциация, 2020 г.).

Осигуряване на запаси от ключови лекарства, оборудване и съоръжения

С цел провеждане на профилактика и борба със заразяването с 2019-nCoV, аптеките трябва да гарантират доставянето на лекарства, включително такива използвани за профилактика, диагностика и лечение на заболявания, както и за снабдяването на медицинските екипи за поддръжка.

Аптеките трябва да определят фармацевт, който да ръководи закупуването, съхраняването и разпределянето на ключови лекарства, и да регулира складовите запаси според необходимостта, за да гарантира снабдяването за клиничната практика.

Списъкът включва антивирусни лекарства, противомикробни препарати, антипиретици и аналгетици, кортикостероиди и няколко други категории лекарства. Вижте таблицата, разработена от Китайската фармацевтична асоциация в [Приложение 1](#).

Списък на ключови съоръжения, оборудване и лични предпазни средства, също разработен от Китайската фармацевтична асоциация, вижте в [Приложение 2](#).

Профилактика

За да се помогне за контролирането на по-нататъшното разпространение на вируса, хората, за които се подозира или за които е потвърдено, че са заразени с болестта, трябва да бъдат изолирани от други пациенти и да бъдат лекувани от здравните работници като се прилагат строги мерки за контрол на заразата.

Лицата, които са имали социални контакти с лица със симптоми с потвърдена зараза с 2019-nCoV, трябва да бъдат проследявани като контакти чрез местните медицински екипи.

Стандартните препоръки на СЗО за широката общественост с оглед намаляване на въздействието и предаването на това и други респираторни заболявания, са както следва, и включват хигиена на ръцете и дихателните пътища, и безопасни практики за използване на хранителни продукти:

1. Почиствайте често ръцете си с препарат за ръце на спиртна основа или със сапун и вода;
2. Когато кашляте или кихате, прикривайте устата и носа със сгънат лакът или кърпичка – изхвърлете незабавно кърпичката и измийте ръцете си;
3. Избягвайте близък контакт с всеки, който има треска и кашлица;
4. Ако имате треска, кашлица и затруднено дишане, потърсете медицинска помощ на ранен етап и разкажете на лекуващия лекар за предишните си пътувания;
5. Когато посещавате пазари на живи животни в зони, в които има случаи на нов коронавирус, избягвайте пряк контакт без защита с живи животни и повърхности в контакт с животни;
6. Консумацията на сурови или недобре сготвени животински продукти трябва да се

избягва. Суровото месо, мляко или животински органи трябва да се обработват внимателно, за да се избегне кръстосано замърсяване със сурови хранителни продукти, съгласно добрите практики за безопасност на хранителните продукти (Световна здравна организация, 2020 г.).

Самоизолация на лица със симптоми и/или лица, които евентуално са били в контакт със заразени лица

Самоизолацията означава да се избягват ситуации, в които бихте могли да заразите други хора. Това означава всички ситуации, в които бихте могли да влезете в контакт с други хора, например обществени събирания, работни места, училища, детски градини / центрове за деца в предучилищна възраст, университети, религиозни събирания, заведения за възрастни хора и здравни заведения, затвори, спортни събития, супермаркети, ресторанти, търговски центрове и всички обществени събирания. (Министерство на здравеопазването на Нова Зеландия, 2020 г.).

Дейности осъществявани с посредничеството на аптеки

Вижте също [Приложение 3](#) – Дърво на решенията за консултации предоставяни от аптеките в общността

Профилактични мерки

Фармацевтът и работещите в аптеката могат да играят ключова роля за предотвратяване на разпространението на коронавирус 2019-nCoV, като:

- Разбират естеството на заболяването, как се предава и как да предотвратят по-нататъшното разпространение;
- Знаят как да осъществят достъп до източници на информация на национално равнище относно стратегии, свързани с 2019-nCoV (включително най-близкия справочен център за 2019-nCoV), и как да поддържат актуална тази информация;
- Информират, консултират и образоват общността;
- Доставят подходящи продукти;
- Насърчават лицата и семействата със съмнителни случаи на остро респираторно заболяване 2019-nCoV да потърсят лечение в здравно заведение, което притежава съответна среда и оборудване за лечение на такива пациенти. Центровете за първична медицинска помощ, аптеките или други здравни заведения (включително такива практикуващи традиционна медицина), които не разполагат с такава среда и оборудване, могат да играят ключова роля за профилактика на заболяването, но не са подходящи заведения за лечение или грижи за пациенти с 2019-nCoV. Опитите за лечение на пациенти в неадекватна среда могат да изложат на риск професионалните медицински работници и други лица.

В допълнение, ръководството на аптеката може да разгледа и следните мерки (Китайска фармацевтична асоциация, 2020 г.):

1. Разработване на планове и работни процеси за извънредни ситуации;
2. Провеждане на пълно обучение на персонала;
3. Насочване на вниманието към здравословното състояние на фармацевтите;
4. Защита на персонала в аптеката;
5. Засилване на мониторинга на инфекции от страна на фармацевтите;
6. Осигуряване на адекватно почистване и управление на дезинфекцията;
7. Засилване на работата с пациентите;
8. Повишаване на нивото на образование на пациентите;
9. Засилване на контрола на излагане на въздействието на инфекцията;
10. Засилване на контрола върху медицинските отпадъци.

Подробни насоки по всяка точка са предоставени от Китайската фармацевтична асоциация в съответен документ, който може да се намери на [специализираната уеб страница на МФФ](#).

Използване на маски

Носенето на медицинска маска е една от профилактичните мерки за ограничаване на разпространението на някои респираторни заболявания, включително 2019-nCoV, в засегнатите райони. **Но самото използване на маски не е достатъчно, за да осигури адекватно ниво на защита**, и трябва да бъдат взети и други, също така важни мерки.

Ако се използват маски, това трябва да е съчетано с хигиена на ръцете и други мерки за контрол и профилактика на заразяването, за да бъде предотвратено предаване на 2019-nCoV от хора на хора.

СЗО препоръчва на здравните работници:

- Да носят медицинска маска, когато влизат в стая, в която са приети пациенти със съмнение или потвърдена зараза с 2019-nCoV, и във всяка ситуация на предоставяне на грижи за съмнителен или потвърден случай;
- Да носят конкретен респиратор със защитни характеристики най-малко като сертифициран по стандарт №95 от Националния институт на САЩ по безопасност и хигиена на работното място (NIOSH), по стандарт FFP2 на Европейския съюз (ЕС) или равностоен, когато извършват процедури, при които се образуват аерозоли, като интубиране на трахея, неинвазивна вентилация, трахеотомия, кардиопулмонална реанимация, ръчна вентилация преди интубиране и бронхоскопия.

Центровете на САЩ за контрол и профилактика на заболявания (CDCs) са публикували насоки за три ключови фактора за ефективността на респиратор:

1. Респираторът трябва да бъде поставен правилно и да бъде носен по време на излагане на въздействие.
2. Респираторът трябва да приляга плътно към лицето на ползвателя, за да няма пролуки между кожата на ползвателя и уплътнението на респиратора.
3. Филтърът на респиратора трябва да задържа повече от 95% от частиците във въздуха, който преминава през него. (Центрове за контрол и профилактика на заболявания).

За насоки относно правилно (и неправилно) използване на респиратори, вж. цитираната [брошура на CDC](#).

Консултации за общността

Лицата без респираторни симптоми трябва:

1. Да избягват големи струпвания на хора и закрити помещения с много хора;
2. Да се държат на разстояние най-малко 1 метър от всяко лице, което има респираторни симптоми на 2019-nCoV (напр. кашлица, кихане);
3. Да предприемат често действия за поддържане на хигиена на ръцете, като използват препарат за почистване на ръцете на спиртна основа, ако ръцете не са видимо замърсени, или сапун и вода, когато ръцете са видимо замърсени;
4. При кашляне или кихане да прикриват устата и носа си със сгънат лакът или кърпичка, да изхвърлят незабавно кърпичката след употреба и да измият ръцете си;
5. Да се въздържат от докосване на устата, носа и очите преди да измият ръцете си.

Не се изисква носене на медицинска маска, тъй като няма доказателства за ползата от нея за защита на лица, които не са болни. Маски обаче може да се носят в някои страни, съобразно местните културни навици. Ако се носят маски, трябва да се следват най-добрите практики за носенето, свалянето и изхвърлянето им, и за хигиената на ръцете след свалянето им (вж. съветите по-долу относно правилния подход към рисковете).

Лицата с респираторни симптоми трябва:

1. Да носят медицинска маска и да потърсят медицинска помощ ако имат треска, кашлица и затруднено дишане, колкото е възможно по-скоро и в съответствие с местните протоколи;
2. Да следват съветите относно правилното използване на маски.

Носенето на маски, когато не е необходимо, може да доведе до излишни разходи, да увеличи натоварването на снабдяването и да създаде фалшиво чувство за сигурност, което може да доведе до пренебрегване на други важни мерки като практиката за поддържане на хигиена на ръцете. Освен това, неправилното използване на маска може да намали ефективността ѝ за намаляване на риска от предаване. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Допълнителни насоки могат да бъдат намерени на уеб страницата на CDC [Временни препоръки за профилактика и контрол на заразата за пациенти с потвърден нов коронавирус \(2019-nCoV\) или пациенти в процес на изследване за 2019-nCoV в здравни заведения](#). (Центрове за профилактика и контрол на заболявания, 2020 г.).

Препоръки за амбулаторни пациенти

Основните принципи за профилактика и контрол на заразата и стандартните предпазни мерки трябва да се прилагат във всички здравни заведения, включително такива за амбулаторни пациенти и за първична медицинска помощ. По отношение на заразата с 2019-nCoV трябва да се вземат следните мерки:

- Медицински триаж и ранно разпознаване на случаи;
- Наблягане върху хигиената на ръцете, респираторната хигиена и медицински маски за използване от пациенти с респираторни симптоми;
- Правилно използване на предпазни мерки срещу контакт и капчици при всички съмнителни случаи;
- Определяне на приоритети в грижите за пациенти със симптоми;
- Когато е необходимо пациентите със симптоми да чакат, трябва да им се осигури отделна зона за изчакване;
- Научете пациентите и семействата им как да разпознават отрано симптомите, какви основни предпазни мерки да използват и към кое здравно заведение да се насочат. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Скрининг / триаж

CDC на Съединените щати препоръчват да се използват следните критерии за оценка на пациенти, които са в процес на изследване за 2019-nCoV (Центрове за профилактика и контрол на заболявания, 2020 г.):

Клинични признаци	&	Епидемиологични рискове
Треска или признаци/симптоми на болест на долните дихателни пътища (напр. кашлица или задух)	И	Всяко лице, включително здравни работници, които са били в близък контакт с лабораторно потвърден пациент с 2019-nCoV в рамките на 14 дни след появата на симптомите
Треска и признаци/симптоми на болест на долните дихателни пътища (напр. кашлица или задух)	И	История на пътуванията от Провинция Хубей , Китай, в рамките на 14 дни след появата на симптомите
Треска и признаци/симптоми на болест на долните дихателни пътища (напр. кашлица или задух), които изискват хоспитализация	И	История на пътуванията от континенталната част на Китай в рамките на 14 дни след появата на симптомите

Пациентите, които покриват критериите от който и да е от трите сценария, трябва да бъдат насочени към подходящ здравен център за по-нататъшно наблюдение.

Фармацевти, които идентифицират пациенти, които отговарят на тези критерии, трябва да изолират пациента, (вж. следващия раздел, "Насочване и изолация"), да не ги подлагат на физически преглед, и **незабавно** да уведомят съответните здравни власти, за да бъдат взети необходимите мерки за предоставяне на грижи за пациента и предотвратяване на по-нататъшно разпространение.

Лица, които не се чувстват добре, но не съответстват на нито един от горните три сценария, трябва да бъдат посъветвани да си останат у дома и да предприемат обичайните профилактични мерки срещу повечето респираторни заболявания (вж. специалния раздел за това по-долу).

Насочване и изолация

Ако подозирате, че някой може да има остро респираторно заболяване 2019-nCoV, окуражете го и му помогнете да потърси незабавно подходящо медицинско лечение в подходящо здравно заведение. СЗО не съветва семействата или общностите на лица със симптоми на 2019-nCoV да се грижат за тях у дома, освен при обстоятелствата, описани в специалния раздел по-долу.

По отношение на насочването на съмнителни случаи, възможно е вашите национални, регионални или местни здравни власти да са разработили протоколи за това, и е важно да се запознаете с тези процедури, да ги следвате и да съдействате за изпълнението им. Това може да включва изолация на съмнителния случай в отделна стая, когато е възможно, и незабавно обаждане до съответните служби за извънредни ситуации, които следва да изпратят екип от надлежно обучени и защитени професионалисти, които да транспортират лицето до определеното здравно заведение.

Стаята за изолация в аптеката в идеалния случай трябва да има отделна баня и минимална мебелировка и предмети, необходими за комфорта на лицето по време на изчакването, за да се избегне евентуалното замърсяване на такива предмети и необходимостта да се обеззаразяват повече предмети, отколкото е необходимо. След като съмнителният случай е прехвърлен в здравно заведение, стаята, в която е бил изолиран пациентът, и всички евентуално замърсени зони, например тоалетни, трябва да бъдат почистени / обеззаразени, като се използват подходящи продукти и процедури (вж. специалния раздел за това по-долу).

Домашни грижи за пациенти със съмнение за зараза с 2019- nCoV, с проява на леки симптоми

СЗО препоръчва съмнителните случаи за зараза с 2019-nCoV да бъдат изолирани и наблюдавани в болнична обстановка, за да се осигури и безопасност, и качество на медицинските грижи (в случай че симптомите на пациента се влошат), и сигурност за общественото здраве.

Поради няколко възможни причини обаче, включително когато няма възможност за стационарни грижи или предоставянето им не е безопасно (т.е. ограничен капацитет и ресурси, които не са в състояние да удовлетворят търсенето на медицински услуги), или в случай на информиран отказ от хоспитализация, може да разгледа възможността за алтернативна обстановка (включително в дома на пациента) за предоставяне на медицински грижи.

Ако съществува такава причина, пациентите с леки симптоми и без подлежащи хронични състояния като белодробни или сърдечни заболявания, бъбречна недостатъчност или имунокомпрометирани състояния, които ги излагат на риск да развият усложнения, могат да получават грижи у дома.

Освен това пациентите и членовете на домакинствата им трябва да бъдат информирани за аспектите на личната хигиена, за основните мерки за профилактика и контрол на заразата, или как да се грижат за предполагаемия заразен член на семейството колкото е възможно по-безопасно, и как да предотвратят

разпространението на заразата сред лицата в контакт с домакинството. Те трябва да се придържат към поредица от препоръки, които могат да бъдат намерени в конкретните [насоки](#) на СЗО.

Аптеката като информационен ресурс

Фармацевтите и техните асоциации също могат да разработват информационни материали за общността (плакати, листовки, уеб сайтове, текстови съобщения, съобщения от софтуерни приложения и др.), включващи информацията в настоящите насоки и всяка друга информация, която може да бъде от значение за местните нужди. Могат също така да организират срещи в общността с въпроси и отговори (в училища, общински центрове и др.).

МФФ е разработила и малък, лесен за печат плакат с ключови съвети, които фармацевтите могат да предоставят в ред различни сценарии ([Приложение 3](#)).

МФФ е разработила и уеб сайт, който предлага достъп до тези материали и други ресурси. Моля, посещавайте периодично www.fip.org/coronavirus за актуална информация. Освен материалите на МФФ на различни езици, тази уеб страница съдържа и насоки, разработени от Китайската фармацевтична организация, на английски и на китайски език.

Освен тези ресурси, можете да намерите и обширна международна компилация от комуникационни ресурси, достъпни онлайн на различни езици, описани в раздела [Други ресурси и информация](#).

Лабораторни изследвания за 2019-nCoV в съмнителни случаи на заболели хора

За фармацевтите, които работят лаборатории по клинична биология, и които е възможно да участват в диагностичните изследвания на проби от съмнителни случаи при хора, СЗО е разработила временни насоки, които мога да бъдат намерени [тук](#). Лабораториите трябва да бъдат особено внимателни, когато изпращат, или да предоставят правилни насоки на клиницистите относно изпращането на проби до избрани референтни лаборатории в техните страни, и да отправят запитвания за тях до националните компетентни власти. СЗО може да съдейства на държавите членки да идентифицират лаборатории, които могат да оказват такава подкрепа.

Допълнителни насоки могат да бъдат намерени на уеб сайта на [Центрове на САЩ за контрол и профилактика на заболяванията – Временни насоки за събиране, обработка и тестване на клинични проби от пациенти изследвани \(PUIs\) за нов коронавирус 2019 \(2019-nCoV\)](#). (Центрове за контрол и профилактика на заболяванията, 2020 г.).

Контрол на заразата: измиване на ръцете и дезинфекция на ръцете

Аптеките играят важна роля в общественото здравеопазване, като повишават осведомеността за това колко е важно често и правилно да се мият ръцете, и като държат на склад или приготвят дезинфектанти за ръце на спиртна основа.

Хигиената на ръцете е от съществено значение за предотвратяване на разпространението на вируса и трябва да се осъществява, като се прилага [правилната техника, препоръчвана от СЗО](#) и се използват или сапун и течаща вода, или дезинфектант на спиртна основа.

СЗО препоръчва формите за дезинфекция на ръцете да имат съдържание на спирт 80% етанол или 75% изопропилов спирт.

Как се приготвят форми за дезинфекция на ръцете на спиртна основа

За подробна информация за това как се приготвят форми за дезинфекция на ръцете, включително методи за изчисляване и приготвяне на формите и ръководство стъпка-по-стъпка за местни производители, вижте *Ръководство за производство на място: Форми за дезинфекция, препоръчани от СЗО*, издание на СЗО, което сме възпроизвели в настоящите насоки за по-лесна справка ([Приложение 4](#)).

Документът е достъпен също така на адрес:

Почистване и дезинфекция

Тъй като 2019-nCoV може да се предава чрез капчици и при контакт, всички зони на болницата или аптеката, които е възможно да са били замърсени с вируса, трябва да бъдат дезинфекцирани. Предходните проучвания на SARS CoV и MERS-CoV показват, че 2019-nCoV е чувствителен на ултравиолетово облъчване и топлина (56°C в продължение на 30 минути). Също така следните дезинфектанти могат ефективно да деактивират 2019-nCoV: етер, 75% етанол, дезинфектанти съдържащи хлор, пероцетна киселина и хлороформ. Хлорхексидин не успява да деактивира ефективно 2019-nCoV.

Персоналът на аптеката трябва да почиства и дезинфектира работната среда, а също и съответните предмети и оборудване, съгласно съответните насоки и разпоредби за почистване и дезинфекция. (Китайска фармацевтична асоциация, 2020 г.).

Списък на дезинфектанти и приложението им спрямо обичайно замърсени предмети можете да видите в [Приложение 5](#).

Контрол на заразата: други предпазни мерки

1. Респираторна хигиена трябва да се спазва от всички, особено от болни лица, по всяко време. Респираторната хигиена обхваща покриване на устата и носа по време на кашляне или кихане с медицински маски, маски от плат, носни кърпички или сгънат лакът, последвано от хигиена на ръцете.
2. Материалите, използвани за покриване на устата или носа, трябва да се изхвърлят или да се почистят по правилен начин след използване (напр. носни кърпи от плат трябва да се изперат със сапун или препарат за пране и вода).
3. Избягвайте пряк контакт с телесни течности, особено устни и респираторни секрети, и изпражнения. Използвайте ръкавици за еднократна употреба и предпазни средства за очите, за да предпазите устата или дихателните си пътища, и когато боравите с изпражнения, урина и отпадъци. Прилагайте хигиена на ръцете преди и след сваляне на ръкавици.
4. Ръкавици, хартиени салфетки и носни кърпи, маски и други отпадъци от болни лица или формирани по време на полагане на грижи за болни лица, трябва да бъдат поставяни в контейнер с облицовка в стаята на болното лице, преди да бъдат изхвърлени заедно с другите битови отпадъци.
5. Избягвайте всякакъв друг вид възможен контакт с болни лица или замърсени предмети в непосредствената им околна среда (напр. избягвайте използването на общи четки за зъби, цигари, прибори за хранене, съдове за храна, напитки, хавлии, кърпи или спално бельо). Приборите за храна и съдовете за храна трябва да бъдат почиствани със сапун или препарат за съдове и вода след употреба, и могат да бъдат използвани отново, вместо да бъдат изхвърляни.
6. Почиствайте и дезинфекцирайте често докосвани повърхности, като масички до леглата, рамките на леглата и други мебели в спалнята всеки ден с обикновени битови дезинфектанти, съдържащи разреден разтвор на белина (1 част белина към 99 части вода).
7. Почиствайте и дезинфекцирайте повърхностите в банята и тоалетната поне веднъж дневно с обикновени битови дезинфектанти, съдържащи разреден разтвор на белина (1 част белина към 99 части вода).
8. Почиствайте дрехите, спалното бельо, хавлиите и кърпите за ръце и др. на болните лица, като използвате обичаен сапун за пране и вода, или ги изпирайте в перална машина при 60–90°C с обикновен битов препарат за пране, и ги изсушавайте добре. Поставете замърсеното бельо в пликове за пране. Не изтръсквайте замърсени дрехи за пране. Страните могат да разгледат евентуални мерки за осигуряване изхвърлянето на отпадъците, когато е възможно, в санитарно депо, а не на ненаблюдавано открито сметище. Възможно е да са необходими допълнителни мерки, за да се избегне нехигиеничното повторно използване на ръкавици и маски, и за да се избегне пряк контакт на кожата и дрехите със замърсените материали.
9. Използвайте ръкавици за еднократна употреба, предпазни средства за очите и защитно облекло (напр. пластмасови престилки), когато почиствате или обработвате повърхности, дрехи или бельо, замърсени с телесни течности. Прилагайте хигиена на ръцете преди и след сваляне на ръкавици. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Намаляване на опасенията: пътувания

Хората могат да се притесняват от възможността да пътуват в един и същ самолет, кораб, автобус или друго превозно средство с лице, заразено с 2019-nCoV, и е възможно да попитат за това в аптеката.

Полезно е да им се напомни, че разпространението на вируса 2019-nCoV от човек на човек се счита, че се осъществява главно чрез капчици от дихателната система, които се образуват, когато заразено лице кашля или киха, подобно на разпространението на грип и други дихателни патогени. Така, това може да се случи по време на пътуване.

Затова ако дадено лице има треска и кашля, трябва да му се препоръча да избягва пътувания.

Няколко страни предприемат мерки за проверка на пътниците по летища и пристанища с цел ранно откриване на пътници със симптоми, за по-нататъшна оценка и лечение, като по този начин предотвратяват износът на заболяването и същевременно свеждат до минимум смущенията в международния трафик.

Скринингът включва: проверка за признаци и симптоми (треска над 38°C, кашлица); разговори с пътници със симптоми на инфекция на дихателните пътища, пристигащи от засегнати райони; насочване на пътниците със симптоми към по-нататъшен медицински преглед, последван от изследвания за 2019-nCoV; и задържане на потвърдените случаи в изолация и за лечение. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Персонал на аптеката

Макар че е важно целият персонал на аптеката да е запознат с тези насоки и съвети, оценката на риска за пациент за зараза с 2019-nCoV трябва да се води от фармацевти. Те са отговорни и за правилното насочване на съмнителните случаи към съответното здравно заведение и здравните власти.

Очевидно съществува възможност за излагане на фармацевтите от първа линия на риск от зараза с 2019-nCoV, тъй като те взаимодействат с пациенти, които е възможно да са заразени, затова здравните работници трябва да вземат мерки и за собствена защита.

Отговори на често задавани въпроси от обществеността и пациенти

Какво е нов корона вирус?

Нов коронавирус (nCoV) е такъв, който не е бил идентифициран преди. 2019- nCoV не е същият като [коронавирусите, които обичайно циркулират сред хората](#) и причиняват леки заболявания като обикновената настинка. Диагнозата с коронавирус 229E, NL63, OC43 или HKU1 не е същата като диагнозата с 2019-nCoV. Това са различни вируси и пациентите с 2019-nCoV се оценяват и за тях се полагат грижи по различен начин в сравнение с пациентите с обичайна диагноза коронавирус. (Центрове за контрол и профилактика на заболяванията, 2020 г.).

Какъв е източникът на 2019-nCoV?

Длъжностни лица и партньори в областта на общественото здравеопазване полагат усилия да установят източника на 2019-nCoV. Коронавирусите са голямо семейство вируси, някои от които причиняват болести сред хората, а други са разпространени сред животните, включително камили, котки и прилепи. В ход е анализ на генетичното дърво на този вирус, за да бъде определен конкретният източник на вируса. Тежкият остър респираторен синдром (SARS), друг коронавирус, който се появи и зарази хора, дойде от цветите, докато Блискоизточният респираторен синдром (MERS) дойде от камили. (Центрове за контрол и профилактика на заболяванията, 2020 г.).

Как се разпространява вирусът?

Този вирус вероятно първоначално се е появил от животински източник, но изглежда, че вече се разпространява от човек на човек. Важно е да се отбележи, че

разпространението от човек на човек варира. Някои вируси са силно заразни (като шарката), докато други не толкова. Понастоящем не е ясно доколко лесно или устойчиво се разпространява 2019-nCoV сред хората. (Центрове за контрол и профилактика на заболяванията, 2020 г.).

2019-nCoV същият ли е като MERS-CoV или SARS вируса?

Не. Коронавирусите са голямо семейство вируси, някои от които причиняват болести сред хората, а други са разпространени сред животните, включително камили, котки и прилепи. Наскоро появилият се 2019-nCoV не е същият като коронавирусите, които причиняват MERS или SARS. Генетичните анализи показват обаче, че се е появил от вирус, който е свързан с вируса, причиняващ SARS. Продължават проучванията, за да се научи повече. Това е бързо развиваща се ситуация и при поява на нова информация сведенията ще се обновяват. (Центрове за контрол и профилактика на заболяванията, 2020 г.).

Имам треска и кашлица. Възможно ли е това да е новият коронавирус?

Ако сте били в Китай или в близък контакт с потвърден случай на зараза с 2019-nCoV, възможно е и трябва да бъдете наблюдавани и изследвани. В противен случай вероятно не е новият вирус. В северното полукълбо сега е сезонът на грипа, така че може да е грип.

Какво мога да направя, за да се защита от зараза?

Трябва да се следват обичайните мерки за предотвратяване на разпространението на зараза: редовно измиване на ръцете, покриване на устата и носа при кашляне и кихане, пълно сготвяне на месо и яйца. Избягвайте близък контакт с всеки, който има симптоми на респираторно заболяване като кашляне или кихане. (Кралско фармацевтично общество, 2020 г.).

Има ли конкретни лекарства за профилактика или лечение на 2019-nCoV?

Към днешна дата няма конкретно лекарство, препоръчвано за профилактика или лечение на 2019-nCoV. Заразените с вируса обаче трябва да получават правилни грижи за облекчаване и лечение на симптомите, а тези с тежки заболявания трябва да получават оптимизирано поддържащо лечение. Проучват се някои специфични лечения и те ще преминат през клинични изпитвания. СЗО помага да бъде ускорена научно-изследователската и развойна дейност с редица партньори. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Ако искате да се предпазите от заразяване с новия коронавирус, трябва да поддържате основна хигиена на ръцете и на дихателните пътища, да следвате добрите практики на хранене и да избягвате близък контакт, когато е възможно, с лица, които имат симптоми на респираторно заболяване като кашляне и кихане.

Следните мерки не се препоръчват конкретно като защита срещу 2019-nCoV, защото не са ефективни за вашата защита и дори могат да бъдат вредни:

- Прием на витамин С;
- Пиене на традиционни билкови чайове;
- Носене на множество маски за максимална защита;
- Самолечение с помощта на лекарства, като антибиотици.

При всички случаи, ако имате треска, кашлица и затруднено дишане, потърсете отрано медицинска помощ, за да намалите риска от развитие на по-тежка инфекция, и непременно споделете с вашия лекуващ лекар историята на последните ви пътувания.

Ваксините срещу пневмония защитават ли ви срещу 2019-CoV?

Не. Ваксините срещу пневмония като пневмококова ваксина (PV) и ваксина срещу хемофилусната инфекция тип В [Haemophilus influenzae type B] (Hib) не осигуряват защита срещу 2019-CoV. Вирусът е толкова нов и различен, че се нуждае от собствена ваксина. Изследователите се опитват да разработят такава, а СЗО подкрепя усилията

им. Макар че PV и Hib не са ефективни срещу 2019-nCoV, ваксинирането срещу респираторни заболявания е много препоръчително за защита на вашето здраве. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Антибиотиците ефективни ли са за лечение на 2019-nCoV?

Не, антибиотиците не действат срещу вируси, те действат само срещу бактериални инфекции. 2019-CoV е вирус, следователно не трябва да се използват антибиотици като средство за профилактика или лечение. Ако обаче сте хоспитализирани с 2019-nCoV, възможно е да получавате антибиотици, защото е възможна бактериална ко-инфекция. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Може ли 2019-nCoV да бъде прихванат от човек без симптоми?

Възможно е. Разбирането на времето, когато заразените пациенти могат да разпространяват вируса на други, е от критично значение за усилията за контрол. Необходима е подробна медицинска информация от заразените лица, за да се определи заразният период на 2019-nCoV. Според последните съобщения е възможно хора, заразени с 2019-nCoV, да бъдат заразени преди да се появят съществени симптоми. Но въз основа на данните, с които разполагаме в момента, причина за повечето случаи на разпространение на вируса са хора със симптоми. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Безопасно ли е да се получи писмо или колет от Китай?

Да, безопасно е. Хората, които получават колети от Китай, не са изложени на риск да прихванат 2019-nCoV. От предходните анализи знаем, че коронавирусите не оцеляват дълго върху предмети, каквито са писмата или колетите. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Медицинските маски ефективни ли за защита срещу зараза?

Носенето на маска е една от профилактичните мерки за ограничаване на разпространението на определени респираторни заболявания, включително 2019-nCoV, в засегнатите райони. Но само носенето на маска не е достатъчно за осигуряване на адекватно ниво на защита, и трябва да се вземат и други важни мерки, включително адекватна хигиена на ръцете и други мерки за контрол и предотвратяване на зараза. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Бях в Китай и имам диария. Възможно ли е да е 2019-CoV?

Най-често срещаните симптоми на заразяване с 2019-nCoV са треска, кашлица и задух. Заболяването може да се прояви и само с други леки симптоми, включително: треска със слабо повишена температура, кашлица, неразположение, ринорея, възпалено гърло, без никакви предупредителни признаци като задух или затруднено дишане, увеличени респираторни секрети (т.е. хрчки или хемоптиза), гастроинтестинални симптоми като гадене, повръщане и/или диария, и без промени в психическото състояние (т.е. объркване, летаргия). Но при наличие само на диария, без респираторни симптоми, е малко вероятно това да е заразяване с 2019-nCoV.

Могат ли домашни любимци да разпространяват 2019-nCoV в домашни условия?

Понастоящем няма доказателства, че домашните животни/любимци като кучета или котки могат да бъдат заразени с 2019-CoV. Винаги е добра идея обаче да измивате ръцете си със сапун и вода след контакт с домашните любимци. Това ви предпазва от различни широко разпространени бактерии, като *E coli* и салмонела, които могат да бъдат предавани между домашни любимци и хора. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Разрушаване на митове

2019-CoV засяга само възрастни хора или хора със съществуващи отпреди заболявания

Хора на всякаква възраст могат да бъдат заразени с 2019-nCoV. Възрастните хора и хора със съществуващи отпреди медицински състояния (като астма, диабет, сърдечно заболяване) изглежда са по-податливи на тежко заболяване с вируса.

СЗО съветва хората от всички възрасти да вземат мерки, за да се предпазят от вируса, например като спазват добра хигиена на ръцете и добра респираторна хигиена. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Трябва да се избягват контакти с китайци, докато не научим повече за заболяването.
Трябва да се избягват тесни контакти с ВСЯКО ЛИЦЕ, което е било в Китай през последните 14 дни, и което показва симптоми на заболяването. Иначе, контакти с китайци или китайски общности като такива не трябва да се избягват, и това поражда стигма.

Яденето на чесън може да помогне за предотвратяване на зараза с 2019-nCoV
Чесънът е здравословна храна и може да има някои антимикробни свойства. Обаче няма доказателства от сегашната епидемия, че приемането на чесън е предпазило хора от 2019-nCoV.

Дим и газ от фойерверки и фишеци могат да предотвратят зараза с 2019-nCoV
Не. Вдишването на дим и газ от фойерверк или фишек е опасно и не убива 2019-CoV.

Мазането със сусамово олио блокира 2019-nCoV и не му позволява да проникне в тялото
Не. Сусамовото олио не убива 2019-CoV. Има някои химически дезинфектанти, които могат да убият 2019-nCoV по повърхности. Те включват белина / дезинфектанти на основата на хлор, етерни разтворители, 75% етанол, пероцетна киселина и хлороформ. Те обаче имат слабо или никакво въздействие върху вируса, ако ги поставите върху кожата или под носа си. Дори може да бъде опасно да поставяте тези химикали върху кожата си.

Пиенето на настойка от семена на анасон може да помогне за предотвратяване на заразяване с 2019-nCoV
Настойката от семена на анасон е напитка, която може да има някои хидратиращи свойства. Няма обаче доказателства от настоящата епидемия, че пиенето на настойка от семена на анасон е предпазило хората от 2019-nCoV.

Жабуренето с препарат за уста ви предпазва от заразяване с 2019-nCoV
Не, не е така. Няма доказателства, че използването на препарат за уста ще ви предпази от заразяване с 2019-nCoV. Някои марки препарати за уста могат да унищожат определени микроби за няколко минути в слюнката в устата ви. Това обаче не означава, че могат да ви предпазят от заразяване с 2019-nCoV. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Редовното промиване на носа със солен разтвор помага за предотвратяване на заразяване с 2019-nCoV
Не, не е така. Няма доказателства, че редовното промиване на носа със солен разтвор е предпазило хората от заразяване с 2019-nCoV. Има някои ограничени доказателства, че редовното промиване на носа със солен разтвор може да помогне на хората да се възстановят от обикновена настинка. Но не е доказано, че редовното промиване на носа предотвратява респираторни инфекции. (Световна здравна организация, 2020 г.).

Допълнителни ресурси и информация

Библиография

Associação Nacional das Farmácias (Portugal). (January de 2020). *Coronavírus 2019-nCoV: Intervenção da farmácia*. Fonte: https://www.revistasauda.pt/SiteCollectionDocuments/ANFOnline/Fluxograma_CEDIMEFinal.pdf

Centers for Disease Control and Prevention. (31 de January de 2020). *2019 Novel Coronavirus - Frequently asked questions and answers*. Fonte: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/faq.html>

Centers for Disease Control and Prevention. (31 de January de 2020). *How 2019-nCoV Spreads*. Acesso em 1 de February de 2020, disponível em CDC - 2019 Novel Coronavirus: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/about/transmission.html>

Centers for Disease Control and Prevention. (31 de January de 2020). *Interim Guidance for Healthcare Professionals*. Acesso em 1 de February de 2020, disponível em CDC - 2019 Novel Coronavirus: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/hcp/clinical-criteria.html#foot1>

Centers for Disease Control and Prevention. (2 de February de 2020). *Interim Guidelines for Collecting, Handling, and Testing Clinical Specimens from Patients Under Investigation (PUIs) for 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV)*. Fonte: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/lab/guidelines-clinical-specimens.html>

Centers for Disease Control and Prevention. (3 de February de 2020). *Interim Infection Prevention and Control Recommendations for Patients with Confirmed 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV) or Patients Under Investigation for 2019-nCoV in Healthcare Settings*. Fonte: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/infection-control.html>

Centers for Disease Control and Prevention. (s.d.). *Three Key Factors Required for a Respirator to be Effective*. Fonte: <https://www.cdc.gov/niosh/npptl/pdfs/KeyFactorsRequiredResp01042018-508.pdf>

Chinese Pharmaceutical Association. (2020). *CPA Novel Coronavirus (2019-nCoV) outbreak prevention and control: Guidance and management strategies for pharmacists and the pharmacy workforce*. Beijing: Chinese Pharmaceutical Association.

Li, F. (29 de September de 2016). Structure, Function, and Evolution of Coronavirus Spike Proteins. *Annual Review of Virology*, 3(1), 237-261. doi:10.1146/annurev-virology-110615-042301

Michelle L. Holshue, M. C.-C. (31 de January de 2020). First Case of 2019 Novel Coronavirus in the United States. *New England Journal of Medicine*, NA. doi:DOI: 10.1056/NEJMoa2001191

Ministry of Health of New Zealand. (3 de February de 2020). *Interim Advice for Health Professionals: Novel Coronavirus (2019-nCoV)*. Fonte: https://www.health.govt.nz/system/files/documents/pages/interim_health_advice_for_health_professionals_novel_coronavirus_wuhan_2020_02_03.pdf

Nanshan Chen, M. Z. (2020). Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. *The Lancet*, NA. Acesso em 4 de February de 2020, disponível em [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30211-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30211-7/fulltext)

Rothe, C. (30 de January de 2020). *Transmission of 2019-nCoV Infection from an Asymptomatic Contact in Germany*. Fonte: *New England Journal of Medicine - Correspondence*: <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMc2001468>

Royal Pharmaceutical Society. (January de 2020). *Wuhan novel coronavirus - Five key facts for pharmacy teams*. Fonte: <https://www.rpharms.com/resources/pharmacy-guides/wuhan-novel-coronavirus>

World Health Organization. (April de 2010). *Guide to Local Production: WHO-recommended Handrub Formulations*. Fonte: https://www.who.int/gpsc/5may/Guide_to_Local_Production.pdf

World Health Organization. (28 de January de 2020). *Advice on the use of masks in the community, during home care and in health care settings in the context of the novel coronavirus (2019-nCoV) outbreak*. Fonte:

[https://www.who.int/publications-detail/advice-on-the-use-of-masks-the-community-during-home-care-and-in-health-care-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)-outbreak](https://www.who.int/publications-detail/advice-on-the-use-of-masks-the-community-during-home-care-and-in-health-care-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-(2019-ncov)-outbreak)

World Health Organization. (20 de January de 2020). *Home care for patients with suspected novel coronavirus (nCoV) infection presenting with mild symptoms and management of contacts*. Fonte: [https://www.who.int/publications-detail/home-care-for-patients-with-suspected-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-presenting-with-mild-symptoms-and-management-of-contacts](https://www.who.int/publications-detail/home-care-for-patients-with-suspected-novel-coronavirus-(ncov)-infection-presenting-with-mild-symptoms-and-management-of-contacts)

World Health Organization. (January de 2020). *Novel Coronavirus (2019-nCoV) advice for the public*. Fonte: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

World Health Organization. (January de 2020). *Novel Coronavirus (2019-nCoV) advice for the public: Myth busters*. Fonte: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters>

World Health Organization. (27 de January de 2020). *Novel Coronavirus(2019-nCoV) - Situation report 7*. Fonte: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200127-sitrep-7-2019--ncov.pdf>

World Health Organization. (9 de January de 2020). *Q&A on coronaviruses*. Fonte: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses>

World Health Organization. (27 de January de 2020). *Updated WHO advice for international traffic in relation to the outbreak of the novel coronavirus 2019-nCoV*. Fonte: https://www.who.int/ith/2019-nCoV_advice_for_international_traffic/en/

World Health Organization. (25 de January de 2020). *Infection prevention and control during health care when novel coronavirus (nCoV) infection is suspected: interim guidance*. Fonte: [https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125)

Други ресурси и информация

На английски език

Ключово съдържание	Публикувано от	Хипервръзка (щракнете за консултация с материала)
Нов коронавирус (2019-nCoV) – актуализации	Световна здравна организация	https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019
Нов коронавирус от Ухан – пет ключови фактора за екипите в аптеките	Кралско фармацевтично общество (Обединеното Кралство)	https://www.rpharms.com/resources/pharmacy-guides/wuhan-novel-coronavirus
Всичко, което трябва да знаете за епидемията от коронавирус	Списание <i>The Pharmaceutical Journal</i> (Обединеното Кралство)	https://www.pharmaceutical-journal.com/news-and-analysis/features/everything-you-should-know-about-the-coronavirus-outbreak/20207629.article
Общ преглед на новия коронавирус (2019-nCoV)	Списание <i>British Medical Journal – Best Practice</i> (Обединеното Кралство)	https://bestpractice.bmj.com/topics/en-gb/3000165#referencePop13
Нов коронавирус 2019	Центрове за контрол и профилактика на заболяванията (САЩ)	https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html
Нов коронавирус	Европейски център за профилактика и контрол на заболяванията	https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china
Актуализация на потвърдени случаи на 2019-nCoV по света от Johns Hopkins CSSE	Университет „Джон Хопкинс“ – Център за наука за системите и инженерство	https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6
Фармацевтите предупреждават да внимаваме за инфекция с коронавирус	Фармацевтично общество на Австралия – сп. <i>Australian Pharmacist</i>	https://www.australianpharmacist.com.au/pharmacists-warned-to-be-on-alert-for-coronavirus-infections/
Център за ресурси на списание <i>The Lancet</i> за 2019-nCoV (свободен достъп)	Списание <i>The Lancet</i>	https://www.thelancet.com/coronavirus
Изследователски център за коронавирус (свободен достъп)	издателство Wiley Scientific Publisher	https://secure.wiley.com/Coronavirus2020
Публикувани от Wiley статии свързани с коронавируса, от <i>Journal of Medical Virology</i> , <i>Transboundary and Emerging Diseases</i> , <i>Zoonoses and Public Health</i> и някои други		

На арабски език

Ключово съдържание	Публикувано от	Хипервръзка (щракнете за консултация с материала)
Ръководство за избягване на зараза с коронавирус	Министерство на общественото здраве (Ливан)	www.moph.gov.lb
Ръководство за коронавирус	Министерство на здравето и профилактиката (ОАЕ)	www.moh.gov.ae

На китайски език

Ключово съдържание	Публикувано от	Хипервръзка (щракнете за консултация с материала)
Информация за контрол и профилактика на заболяванията относно 2019-nCoV	Национална комисия по здравеопазване на Китайската народна република	http://www.nhc.gov.cn/xcs/zhengcwj/list_gzbd.shtml
Предложения за диагностика и лечение на пневмония причинена от новия коронавирус в работата на фармацевтите	Болнична аптека в Жейянг, Център за администрация и контрол на качеството	http://www.zjyszk.com/tzgg/ShowContent_11605.htm
Стратегии за защита на фармацевтични служби, фармацевти и логистичен персонал в контекста на заразата с новия коронавирус	Фармацевтичен отдел, Болница Жонгнан на университета в Ухан	http://www.zgys.org/ch/reader/view_news.aspx?id=20200128200338001&category_id=zxxx
Тежка респираторна болест свързана с нов инфекциозен агент (информация и център за ресурси)	Център по здравеопазване, Департамент по здравеопазване, Правителство на Хонконг, САР	https://www.chp.gov.hk/sc/features/102465.html (опростен китайски език) https://www.chp.gov.hk/tc/features/102465.html (традиционен китайски език)
Нов коронавирус: въпроси и отговори на китайски език	Национален институт за обществено здраве и околна среда (Нидерландия)	https://www.rivm.nl/coronavirus/nieuw-coronavirus-in-China/Chinese

На френски език

Ключово съдържание	Публикувано от	Хипервръзка (щракнете за консултация с материала)
Coronavirus	Ministère des Solidarités et de la Santé (France)	https://solidarites-sante.gouv.fr/soins-et-maladies/maladies/maladies-infectieuses/coronavirus/
Coronavirus : informations pour les professionnels de santé	Ministère des Solidarités et de la Santé (France)	https://solidarites-sante.gouv.fr/soins-et-maladies/maladies/maladies-infectieuses/coronavirus/coronavirus-PS
Cas de pneumonies associées à un nouveau coronavirus (2019-nCov) à Wuhan, en Chine	Santé Publique France	https://www.santepubliquefrance.fr/maladies-et-traumatismes/maladies-et-infections-respiratoires/infection-a-coronavirus/articles/cas-de-pneumonies-associees-a-un-nouveau-coronavirus-2019-ncov-a-wuhan-en-chine
Avis relatif aux mesures d'hygiène pour la prise en charge d'un patient considéré comme cas suspect, possible ou confirmé d'infection à 2019-nCov	Société française d'hygiène hospitalière SF2H	https://solidarites-sante.gouv.fr/IMG/pdf/sf2h_mesures_hygiene_prise_en_charge_2019-ncov_280120.pdf
Surveillance des patients suspects d'infection due au nouveau coronavirus (2019-nCoV)	Santé Publique France	https://www.santepubliquefrance.fr/content/download/227118/2491785

На португалски език

Ключово съдържание	Публикувано от	Хипервръзка (щракнете за консултация с материала)
Fluxograma de atuação / Decision tree	Associação Nacional das Farmácias (Portugal)	https://www.revistasauda.pt/SiteCollectionDocuments/ANFO_nline/Fluxograma_CEDIMEFinal.pdf

Recomendações da Direção-Geral da Saúde	Direção-Geral da Saúde (Portugal)	https://www.revistasauda.pt/SiteCollectionDocuments/ANFOonline/Cartaz%20DGS%202.pdf
Novo coronavírus: o que é, causas, sintomas, tratamento, diagnóstico e prevenção	Ministério da Saúde do Brasil	https://saude.gov.br/saude-de-a-z/novocoronavirus

На руски език

Ключово съдържание	Публикувано от	Хипервръзка (щракнете за консултация с материала)
Насоки за профилактика, диагностика и лечение на зараза с новия коронавирус 2019-nCoV	Министерство на здравеопазването на Русия	https://www.rosminzdrav.ru/news/2020/02/03/13264-minzdrav-rossii-obnovil-vremennye-metodicheskie-rekomendatsii-po-profilaktike-diagnostike-i-lecheniyu-novoy-koronavirusnoy-infektsii-2019-ncov
Хронология на епидемията от коронавирус	Интерфакс ОДД (информационна агенция)	https://www.interfax.ru/chronicle/novyj-koronavirus-v-kitae.html

На испански език

Ключово съдържание	Публикувано от	Хипервръзка (щракнете за консултация с материала)
Cobertura nuevo coronavirus (2019-nCoV)	Organización Panamericana de la Salud	https://www.paho.org/hq/index.php?option=com_content&view=article&id=15696:coronavirus&Itemid=4206&lang=es
Coronavirus – Informe técnico	Consejo General de Colegios Oficiales de Farmacéuticos (España)	https://www.portalfarma.com/Profesionales/campanaspf/Asesoramiento-salud-publica/infeccion-coronavirus-2019-nCoV/Documents/Informe-tecnico-Coronavirus.pdf
Nuevo coronavirus 2019-nCoV ¿Qué debes saber?	Consejo General de Colegios Oficiales de Farmacéuticos (España)	https://www.portalfarma.com/Profesionales/campanaspf/Asesoramiento-salud-publica/infeccion-coronavirus-2019-nCoV/Documents/Informacion-poblacion-general-Coronavirus.pdf
Actualizaciones sobre el nuevo coronavirus	Foro Farmacéutico de las Américas	https://www.facebook.com/Foro-Farmac%C3%A9utico-de-las-Am%C3%A9ricas-128231457332611/?pageid=128231457332611&ftentidentified=1397744367047974&padding=0
Recomendaciones para equipos de salud. Nuevo coronavirus 2019-nCoV	Ministerio de Salud de Argentina	https://www.argentina.gob.ar/salud/recomendaciones-equipos-de-salud-coronavirus-2019-ncov
Plan de acción coronavirus 2019-nCoV	Ministerio de Salud de Chile	https://www.minsal.cl/nuevo-coronavirus-2019-ncov/
Lineamientos nacionales para la vigilancia de la infección por coronavirus (2019-nCoV)	Ministerio de Salud de Costa Rica	https://www.ministeriodesalud.go.cr/index.php/centro-de-prensa/noticias/741-noticias-2020/1532-lineamientos-nacionales-para-la-vigilancia-de-la-infeccion-por-coronavirus-2019-ncov
Información general sobre el “nuevo coronavirus”	Gobierno de México, Secretaría de Salud	https://www.gob.mx/salud/documentos/nuevo-coronavirus
MSP informa sobre situación epidemiológica de coronavirus	Ministerio de Salud Pública de Uruguay	https://www.gub.uy/ministerio-salud-publica/comunicacion/noticias/msp-informa-sobre-situacion-epidemiologica-coronavirus
Dos estudios apoyan que el murciélago está en el origen del coronavirus de Wuhan	Correo Farmacéutico	https://www.correofarmaceutico.com/investigacion/dos-estudios-apoyan-que-el-murcielago-esta-en-el-origen-del-coronavirus-de-wuhan.html

На шведски език

Ключово съдържание	Публикувано от	Хипервръзка (щракнете за консултация с материала)
Frågor och svar om nytt coronavirus 2019-nCoV	Folkhälsomyndigheten	https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/smittsamma-sjukdomar/coronavirus/fragor-och-svar-om-nytt-coronavirus/
Coronavirus Vårdguiden 1177	Västra Götalandsregionen	https://www.1177.se/Vastra-Gotaland/aktuellt/nytt-coronavirus-2019-ncov/
Krisinformation för svenska myndigheter	Krisinformation	https://www.krisinformation.se/nyheter/2020/januari/myndigheter_rna-om-det-nya-coronaviruset

Валидност

Настоящият документ е изготвен въз основа на общоприети доказателства към 5 февруари 2020 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: Списък на ключови лекарства за лечение на инфекции с 2019-nCoV

Настоящият списък е съставен от Китайската фармацевтична организация. За обосновка и допълнителни препратки за всяка терапевтична възможност се консултирайте с оригиналния документ (на английски език), който е на разположение на специалната уеб страница на МФФ. (Китайска фармацевтична асоциация, 2020 г.) Забележка: Настоящият списък е само за справка, медицинските институции могат да правят корекции съобразно своите специфични условия.

Тип лечение	Наименование на лекарството	Форма на дозировка и спецификация
Антивирусно лечение	Рекомбинантен човешки интерферон	Рекомбинантен човешки интерферон α-1b инжекция: 10μg: 0,5mL, 30μg: 1mL; Рекомбинантен човешки интерферон α-2a инжекция: 3 милиона IU, 5 милиона IU; Рекомбинантен човешки интерферон α-2b инжекция, Рекомбинантен човешки интерферон α- 2b инжекция (P.putida): 3 милиона IU, 5 милиона IU
	Лопинавир / Ритонавир	Таблетка: Лопинавир 200mg, Литонавир 50mg
	Рибавирин	Таблетка, капсула: 0,1g; Инжекция: 1mL: 0,1g
Антимикробни агенти	Съгласно съществуващия лекарствен списък на медицинската институция	
Лечение с антипиретици и аналгетици	Ибупрофен	Таблетки, Гранули: 0,1g, 0,2g; Капсула: 0,2g; Със забавено освобождаване (таблетка, капсула): 0,3g ; Разтвор : 60mL:1,2g,100mL:2g
	Съгласно съществуващия лекарствен списък на вашата медицинска институция	
Кортикостероиди	Метилпреднизолон	Таблетка: 4mg (Натриев сукцинат) стерилен прах за инжекция: 40mg, 500mg
Микроекологични препарати за чревния тракт	Съгласно съществуващия лекарствен списък на вашата медицинска институция	
Друго лечение за гастроинтестиналния тракт	Съгласно съществуващия лекарствен списък на вашата медицинска институция	
Лечение против кашлица	Съгласно съществуващия лекарствен списък на вашата медицинска институция	
Лечение за отстраняване на хрчки	Съгласно съществуващия лекарствен списък на вашата медицинска институция	
Анти-астматично лечение	Съгласно съществуващия лекарствен списък на вашата медицинска институция	
Китайски патентовани лекарства	Huoxiangzhengqi капсула (хапчета, тинктура, разтвор за орална употреба)	Мека капсула: 0,45g; тинктура : 10mL; Хапчета: 2,6g Хапчета капки: 8 хапчета капки са равни на количество от 3g; Тинктура: 10mL; Разтвор за орална употреба: 10mL;
	Jinhua Qinggan капсула	Гранули: 5g (равни на 17,3g)
	LianhuaQingwen капсула (гранули)	Капсула: 0,35g; Гранули: 6g
	ShufengJiedu капсула	Капсула: 0,52g
	Fangfengtongsheng хапчета (гранули)	Хапчета: 9g, 8 хапчета са равни на 6g, 20 хапчета са равни на 1g; Гранули: 3g
	Xiyanping инжекция	инжекция : 5ml:125mg,2mL:50mg
	Xuebijing инжекция	инжекция : 10mL
	Shenfu инжекция	инжекция : 10mL
Shengmai инжекция	инжекция: 10mL, 20mL	

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: Списък на ключови съоръжения, оборудване и лични предпазни средства

Настоящият списък е съставен от Китайската фармацевтична асоциация. Той е приложен конкретно за условията на болнични аптеки. За повече подробности се консултирайте с оригиналния документ (на английски език), който е на разположение на специалната уеб страница на МФФ. (Китайска фармацевтична асоциация, 2020 г.)

Класификация		Наименование
Съоръжения	Съществени	Изолиран прозорец за раздаване (шубер)
	По избор	Биологично безопасен шкаф
Оборудване	Съществени	УВ лампа
		Стерилизатор на въздуха
		Оборудване за измерване на телесна температура
		Парен стерилизатор под високо налягане
	По избор	Кутия за пренос
		Интелигентно оборудване за раздаване
Лични предпазни средства	Съществени	Медицински предпазни маски
		Работна шапка за еднократна употреба
		Ръкавици за еднократна употреба
		Гащеризон
	По избор	Медицински хирургически маски
		Медицински предпазни маски (маска №95 или равностойна)
		Лицеви предпазители
		Електрически респиратор с въздухоподаване и по избор с прахов филтър или филтърен резервоар
		Защитни очила
		Дебели гумени ръкавици с дълъг ръкав
		Работни обувки
		Гумени ботуши
		Водонепроницаеми покривала за ботуши
		Покривала за обувки, за еднократна употреба
		Медицинска престилка
		Водонепроницаема престилка
		Водонепроницаема изолираща престилка

КОРОНАВИРУС 2019-nCoV

КАКВО МОГАТ ДА ВИ ПОСЪВЕТВАТ ФАРМАЦЕВТИТЕ?

 <p>Без симптоми (кашлица, треска или трудно дишане)</p>	 <p>Без пътувания до засегнати райони или контакти със заразени хора</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигурете спокойствие • Малко вероятен риск от зараза с 2019-nCoV • Посочете предпазни мерки • Дайте информация и съвети въз основа на научно-обосновани доказателства (устно и/или писмено)
 <p>Симптоми (кашлица, треска или трудно дишане)</p>	 <p>Без пътувания до засегнати райони или контакти със заразени хора</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигурете спокойствие • Малко вероятен риск от зараза с 2019-nCoV • Посочете предпазни мерки • Дайте информация и съвети въз основа на научно-обосновани доказателства (устно и/или писмено)
 <p>Без симптоми (кашлица, треска или трудно дишане)</p>	 <p>Пътувания наскоро до засегнати райони или контакти със заразени хора</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигурете спокойствие • Възможен риск от зараза с 2019-nCoV • Посочете предпазни мерки и препоръчайте домашна карантина в продължение на 14 дни • Проследете история на контактите • Дайте информация и съвети въз основа на научно-обосновани доказателства (устно и/или писмено) • В случай че се появят симптоми през 14-те дни след завръщане от пътуване или след контакт със заразено лице, свържете се с телефона за извънредни ситуации или референтната болница
 <p>Планове за пътувания до засегнати райони или за контакти със заразени хора</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Осигурете спокойствие • Възможен риск от зараза с 2019-nCoV • Препоръчайте карантина у дома в продължение на 14 дни след завръщане от пътуване • Информирайте за ситуацията и начини на предаване • Посочете предпазни мерки • Дайте информация и съвети въз основа на научно-обосновани доказателства (устно и/или писмено)
 <p>Симптоми (кашлица, треска или трудно дишане)</p>	 <p>Пътувания наскоро до засегнати райони или контакти със заразени хора</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигурете спокойствие • Възможен риск от зараза с 2019-nCoV • Свържете със здравните власти и задействайте процедурите • Информирайте за процедурата за изолация, диагностика и лечение • Посочете мерки за предотвратяване на по-нататъшно предаване • Дайте информация и съвети въз основа на научно-обосновани доказателства (устно и/или писмено)

ПРИЛОЖЕНИЕ 4: Насоки на СЗО за производство на място на форми за дезинфекция на ръцете

Източник: [Насоки за производство на място: Препоръчани от СЗО форми за дезинфекция на ръцете](#) (Световна здравна организация, 2010 г.)

Необходими материали (производство в малки количества)

РЕАГЕНТИ ЗА ФОРМА 1:	РЕАГЕНТИ ЗА ФОРМА 2:
<ul style="list-style-type: none"> • Етанол 96% • Водороден пероксид 3% • Глицерол 98% • Стерилна дестилирана или преварена студена вода 	<ul style="list-style-type: none"> • Изопропилов спирт 99,8% • Водороден пероксид 3% • Глицерол 98% • Стерилна дестилирана или преварена студена вода

- 10-литрови стъклени или пластмасови бутилки с капачки на винт (1), или
- 50-литрови пластмасови контейнери (за предпочитане от полипропилен или полиетилен с голяма плътност, прозрачни, за да се вижда нивото на течността) (2), или
- Контейнери от неръждаема стомана с вместимост 80–100 литра (за смесване без преливане) (3, 4)
- Дървени, пластмасови или метални бъркалки (5)
- Мерителни цилиндри и мерителни кани (6, 7)
- Пластмасова или метална фуния
- 100 ml пластмасови бутилки с херметични капачки (8)
- 500 ml стъклени или пластмасови бутилки с винтови капачки (8)
- Спиртомер: температурната скала е долу, а скалата за концентрация на етанол (обемни проценти) е горе (9, 10, 11)

ЗАБЕЛЕЖКА

• Глицерол: използва се като овлажнител, но може да се използват други омекотяващи средства за поддържане на кожата, при условие че са евтини, широко достъпни и могат да се смесват с вода и спирт, и не повишават токсичността и не причиняват алергии.

• Водороден пероксид: използва се за деактивиране на замърсяващи бактериални спори в разтвора и не е активно вещество в антисептиката за ръце.

• Всяка друга добавка към двете форми трябва да бъде ясно обозначена и да бъде нетоксична, за случаи на случайно поглъщане.

• Може да бъде добавен оцветител, за различаване от други течности, но не трябва да повишава токсичността, да причинява алергии или да нарушава антимикробните свойства. Добавянето на парфюми или бои не се препоръчва поради риск от алергични реакции.

МЕТОД: 10-ЛИТРОВИ ПРЕПАРАТИ

Подходящи са десет-литрови пластмасови бутилки с винтови капачки.

Препоръчително количество продукти:

ФОРМА 1	ФОРМА 2
<ul style="list-style-type: none"> • Етанол 96%: 8333 ml • Водороден пероксид 3%: 417 ml • Глицерол 98%: 145 ml	<ul style="list-style-type: none"> • Изопропилов спирт 99,8%: 7515 ml • Водороден пероксид 3%: 417 ml • Глицерол 98%: 145 ml

Приготвяне стъпка-по-стъпка:

1. Спиртът за рецептурата се налива в голямата бутилка или контейнер до знака за градуиране.

4. След това бутилката/ контейнерът се допълва до знака за 10-литра със стерилна дестилирана или студена преварена вода.

2. Добавя се водородния пероксид като се използва мерителен цилиндър.

5. Капакът или винтовата капачка се поставят върху контейнера/ бутилката колкото е възможно по-скоро след приготвянето, за да се избегне изпаряване.

3. Добавя се глицерол като се използва мерителен цилиндър. Тъй като глицеролът е много вискозен и залепва по стената на мерителния цилиндър, той трябва да се изплакне със стерилна дестилирана или студена преварена вода и след това да бъде изпразнен в бутилката / контейнера.

6. Разтворът се смесва с леко разклащане, според случая, или се използва бъркалка.

7. Разделете незабавно развора в контейнерите за крайна употреба (напр. 500 или 100 ml пластмасови бутилки), и поставете бутилките под карантина за 72 часа преди употреба. Това дава време да бъдат унищожени всякакви спори в спирта или в новите/ повторно използвани бутилки.

Крайни продукти

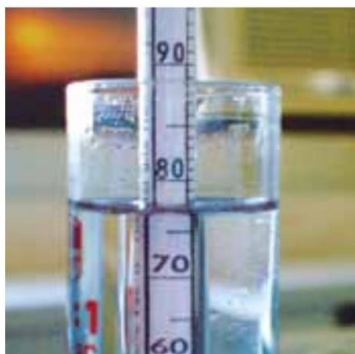
ФОРМА 1	ФОРМА 2
Крайни концентрации: <ul style="list-style-type: none"> • Етанол 80% (v/v), • Глицерол 1,45% (v/v), • Водороден пероксид 0,125% (v/v)	Крайни концентрации: <ul style="list-style-type: none"> • Изопропилов спирт 75% (v/v) • Глицерол 1,45% (v/v), • Водороден пероксид 0,125% (v/v)

Контрол на качеството

1. Всеки път, когато няма сертификат за анализ, трябва да се извършва анализ преди производството, за да се гарантира титруването на спирта (т.е. производство на място). Проверете концентрацията на спирта със спиртомер и направете необходимите обемни корекции във формата на препарата, за да получите крайната препоръчителна концентрация.

2. Анализът след производството е задължителен, ако се използва разтвор или с етанол, или с изопропанол. Използвайте спиртомера, за да контролирате концентрацията на спирта в разтвора за крайна употреба. Приемливите граници трябва да бъдат установени на $\pm 5\%$ от целевата концентрация (75%– 85% за етанол).

3. Спиртомерът показан в тази информационна листовка е използван с етанол; ако се използва за контрол на разтвор с изопропанол, 75%-процентов ще показва 77% ($\pm 1\%$) по скалата при 25°C.

Обща информация

Поставянето на етикети трябва да бъде в съответствие с националните насоки и трябва да включва следното:

- Наименование на институцията;
- Препоръчвана от СЗО форма на дезинфектант;
- Само за външна употреба;
- Избягвайте контакт с очите;
- Пазете от деца;
- Дата на производство и номер на партида;
- Употреба: Нанесете шепа от дезинфектанта на спиртна основа и покрийте всички повърхности на ръцете. Търкайте ръцете, докато изсъхнат.
- Състав: етанол или изопропанол, глицерол и водороден пероксид.
- Запалимо: пазете от огън и топлина.

Производствени и складови помещения:

- Производствените и складовите помещения в идеалния случай трябва да бъдат климатизирани или хладни стаи. В тези зони не трябва да се позволява открит пламък или тютюнопушене.
- Препоръчваните от СЗО форми на дезинфектант не трябва да се произвеждат в количества надвишаващи 50 литра на място или в централни аптеки, които не разполагат със специализирана климатизация и вентилация.
- Тъй като неразреденият етанол е силно запалим и може да се запали при ниски температури до 10°C, той трябва да се разрежда в производствените помещения директно до гореспоменатата концентрация. Температурата на възпламеняване на етанол 80% (v/v) и на изопропилов спирт 75% (v/v) е съответно 17,5°C и 19°C.
- При складирането на съставките и на крайния продукт трябва да се спазват националните насоки за безопасност и местните законови изисквания.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5: Списък на дезинфектанти за обичайни замърсени предмети

Настоящият списък е съставен от Китайската фармацевтична асоциация. За повече подробности се консултирайте с оригиналния документ (на английски език), който е на разположение на специалната уеб страница на МФФ. (Китайска фармацевтична асоциация, 2020 г.)

Предмет за дезинфекция	Тип дезинфектант	Консумативи
Повърхност на предмет от околната среда	Дезинфектант съдържащ хлор (1000mg/L), хлорен диоксид (500mg/L), спирт 75%	Абсорбиращ материал за еднократна употреба
Ръце	Бързо съхнещ дезинфектант за ръце, съдържащ спирт, дезинфектант съдържащ хлор, водороден пероксид,	
Кожа	Дезинфектант на йодна основа 0,5%, водороден пероксид	
Лигавица	Дезинфектант на йодна основа 0,05%	
Въздух в закрити помещения	Пероцетна киселина, хлорен диоксид, водороден пероксид	
Замърсител	Дезинфектант съдържащ хлор (5000-20000mg/L), дезинфектант на прах или белина на прах с водопоглъщащ агент	
Текстил, напр. дрехи, спално бельо	Дезинфектант, съдържащ хлор (500mg/L, Етилен оксид	
Рецепти	Етилен оксид	

Благодарности

МФФ благодари на международната работна група, която изготви настоящия документ:

Председател: **Jane Dawson**, FPS – Секция на МФФ за военна и спешна фармация, Нова Зеландия

Marwan Akel, Ливански международен университет, Ливан

Julien Fonsart, Президент на секция по клинична биология на МФФ, Франция

Laurence Josset, Centre National de Référence Virus Influenzae, Centre de Biologie et Pathologie Nord (Lyon), France

Scarlett Pong, Фармацевтично общество на Хонконг

Eduardo Savio, Уругвайска асоциация по химия и фармация, Уругвай

Lars-Åke Söderlund, Президент на секция за общностни аптеки на МФФ, Швеция

Gonçalo Sousa Pinto, водещ специалист на МФФ по развитие и преобразуване на фармацевтични практики

Jacqueline Surugue, Вицепрезидент на МФФ, болничен фармацевт, Франция

Zhao Rongsheng, Трета болница към Пекинския университет, Фармацевтичен отдел, Заместник-председател на Комисията по болнична фармация при Китайската фармацевтична асоциация; Заместник-председател на Комисията по доказателствено обоснована фармация на Китайската фармацевтична асоциация, Китай

Международна федерация на фармацевтите (FIP)

Andries Bickerweg 5

2517 JP, Хага

Нидерландия

Тел.: +31-70-3021970

Факс: +31-70-3021999

Имейл: fip@fip.org

www.fip.org/coronavirus

ДОКУМЕНТЪТ Е ПРЕВЕДЕН НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ОТ
ПРОФЕСИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРЕВОДИ ПО ЗАДАНИЕ НА
РЕГИОНАЛНА ФАРМАЦЕВТИЧНА КОЛЕГИЯ СОФИЯ-СТОЛИЧНА
НА БЪЛГАРСКИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕН СЪЮЗ

Февруари 2020 г.